

Rekabetin yararı, insanların tek tek ya da toplu olarak yeteneklerini ortaya çıkarmak ve geliştirmektir. Başkaca da doğrudan yararı yoktur.

Rekabet doğal değildir, tasarlanmıştır, kuralları vardır. Kuralları rekabetin daha yararlı olması bakımından tartışılabilir ama hemen hemen tüm rekabet türlerinde kurallar artık oturmuştur. Değişir ama güneşin gökyüzünde ilerlemesi gibi çok yavaş değişir. Andan ana kural değişikliğini hissediyorsan büyük olasılıkla sorun vardır.

Doğal olanı doğal olmayan koşullarda geliştirmek çelişki barındırır. Rekabeti yararlı kılan kazanma hırsı, normal koşullarda kazanma şansı düşük olanların bazılarının rekabetin getireceği yararı aşındıracak davranışına da yol açar.

Kazanma hırsı taşımakla birlikte rekabetin yararını kendi zaferinin bile önüne koyanlara centilmen denir.

Rekabette kendi zaferini her şeyin önüne koyanların sapmış hırsı, kendi yeteneğini ortaya koymaya çalışmak yerine başkalarının yeteneklerini ortaya koydurmamaya çalışmaya yol açar. Kurallar tam da bu tür davranışları yasaklamak içindir. Kurallarda yer almasa bile centilmenlik bunları yasaklar. Centilmenliğin ihlali topluluğun tepkisini çekmesi gereken ahlaksızlık, kuralların ihlaliye cezalandırmayı gerektiren suçtur.

Kural ya da centilmenlik dışı davranışa çelmecilik diyorum. Çelmeciler, yakalandıklarında çirkefleşir.

Eğri oturup doğru konuşalım, insanın doğası böyle işte, biri diğerine benzemez, kimisi centilmendir, kimisi çelmeci. Yani çelmecinin olmadığı neredeyse hiçbir rekabet yoktur. Tamam ayıplayalım, cezalandıralım ama nihayetinde azalacak olan çelmeciler değil çelmelerdir. Çelmeciler de insan. Üstelik hepimizde biraz çelmecilik yok mu? Öyleyse çelmecileri yok etmeyi düşünmek bile canilik değil mi?

Sorun çelmecilerde değil, çelmeciliğin ayıplanmamasında, cezalandırılmamasında, oyunu

kazanmasında.

Bir toplulukta centilmenliğe aykırı davranış ayıplanmıyor ve kuralı ihlal edenler cezalandırılmıyorsa çirkef prim yapıyordur. Rekabet haksızdır ve yarar yerine zarar getirir. Üstüne üstlük bir toplulukta rekabetleri düzensel (sistematik) olarak centilmenler değil de çelmeciler kazanıyorsa yetenekler gelişmez geriler ve o topluluk topluluklar arası rekabette düzensel biçimde kaybeder.

Lütfen çirkef oyunu kazanmasın...